MALTA

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

ONOR. IMHALLEF LAWRENCE QUINTANO

Seduta tal-15 ta' Marzu, 2013

Appell Kriminali Numru. 342/2011

Il-Pulizija
Vs
John Grima
Michael Grima

Il-Qorti,

Rat l-akkuza dedotta kontra l-appellanti [John Grima detentur tal-karta tal-identita` numru 406752M u Michael Grima detentur tal-karta tal-identita` numru 184954M] quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali talli fit-30 t'Awissu 2007 fid-9.00 a.m. u matul il-granet ta' qabel u ta' wara go Garage No. 9, St. Joseph, Pawlu Farrugia Street, Qormi użaw sustanza fil-fond numru 9, St. Joseph Garage, Triq Pawlu Farrugia, Qormi, li qed tikkaguna theddida għas-sahha pubblika.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tad-19 ta' Lulju, 2011, li biha, wara li rat l-artikoli 20(1)(a) u 40 tal-Kapitolu 465, l-artikolu

22 tal-Kap. 466 sabet lill-appellanti ħatja skond l-akkuza iżda lliberathom bil-kondizzjoni illi ma jaghmilx reat iehor fi żmien tliet xhur. Inoltre l-Qorti ordnat illi l-appellanti jottomperaw ruhhom mar-rakkomandazzjonijiet kollha tal-Espert John Muscat fi żmien xahar taħt penali ta' ħames Ewros kuljum fin-nuqqas.

Rat ir-rikors tal-appellanti minnhom ippreżentat fil-25 ta' Lulju, 2011, li bih talbu li din il-Qorti joghgobha tirrevoka u thassar is-sentenza appellata u konsegwentement tilliberahom minn kull imputazzjoni, ħtija u piena.

Fliet l-atti kollha processwali.

Rat il-fedini penali aggornati tal-appellanti esebiti mill-prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti.

Rat illi l-aggravji tal-appellanti fil-qosor, huma s-segwenti u cioe':-

Illi l-Ewwel Qorti nesiet li din il-kawza kienet kawza penali. Dan hu ovvju mill-mod kid iddeċidiet – billi s-sentenza tal-Ewwel Qorti hi waħda li, bl-akbar rispett, manifestament skartat il-principji kollha sani li gew applikati għal għexieren ta' snin għall-proċeduri penali – li l-htija trid tinstab abbazi tal-provi prodotti u mhux tas-supposizzjonijiet, li l-possibilitajiet ma jwasslux għal htija u li meta l-provi kollha jippuntaw lejn direzzjoni wahda, u cioe` li l-ilment li wassal ghall-intavolar tal-kawza kien wiehed frivolu u vessatorju, l-Qorti kellha tghaddi sabiex tillibera.

Illi din hi kawża fejn kien hemm impossibilita` li tinstab il-htija u s-sejbien ta' htija hu inġustizzja kbira mal-appellanti, billi huma investew eluf ta' liri Maltin f'sistema li ftit hawn bħala f'Malta biex jassikuraw li ħadd mill-ġirien tagħhom ma jkollu l-icken inkonvenjent, imbaghad talli agixxew b'mod tant diligenti sabu lill-kwerelant li ghax sfortunatament jehda jaqbad man-nies, ghamlilhom rapport vessatorju, u l-appellanti sabu Qorti li ma skrutinatx il-provi sew izda telqet mill-premessa li la hemm rapport, dan bilfors li kellu xi gustifikazzjoni, minkejja li l-

prosekuzzjoni u anke l-espert tal-Qorti kkonkludew li ma xammew l-ebda rwejjah meta accedew fuq il-post.

L-appellanti jissottomettu li din il-Qorti għandha tagħmel eżami akkurat tal-provvedimenti legali emanenti mill-Kap. 465 għaliex dan l-Ewwel Qorti m'għamlitux, iżda l-eżerċizzju hemmhekk hu ċar li kien sempliciment limitat ghal jekk l-ilment tal-kwerelant kienx imqar possibilment gustifikat, u la nstab li iva, instabet il-htija, tghid x'tghid il-ligi u jgibu xi jgibu provi l-akkużati. Dan mhux sew, ghaliex il-Qorti qeghda hemm biex tapplika l-ligi, u mhux biex taghmel dak li tħoss jew jidhrilha, meta dan ma jkunx jinkwadra fil-parametri tal-ligi. Dan hu dak li, sfortunatament, sehh fil-kaz odjern. Anke l-apprezzament tal-Ewwel Qorti tas-sottomissjonijiet li saru mid-difiza iqajjem suspett, bil-kummenti tal-Ewwel Qorti fis-sentenza appellata, fejn jidher li bl-akbar rispett l-Ewwel Qorti ma rriproducietx sew dak li ssollevat id-difiza. L-appellanti m'ghandhomx dubju izda li din il-Qorti ser taghmel analizi differenti minn hekk tal-kaz kollu, ukoll billi dan hu każ li ser jolqot lill-appellanti serjament fil-ġestjoni tan-negozju tagħhom, u fil-qligħ tal-ħobża tagħhom ta' kuljum.

Illi l-Ewwwel Onorabbli Qorti m'għamlitx analiżi sew tal-artikolu 20(1)(a) tal-Kap 465 li jirrikjedi li s-supretendent ikun ta ordni qabel ma jinbdew il-proċeduri kriminali, li l-persuna ma tkunx obdiet l-ordni, li jkun sar rapport mis-Supretendent tas-Saħħa Pubblika lill-Pulizija Esekuttiva għall-inizjar tal-proċediment penali (art 38(1) tal-Kap 465) għaliex l-ordni ma tkunx ġiet obduta; li l-persuna akkużata tkun fil-fatt użat sustanza li tikkaġuna theddida għas-saħħa pubblika. L-element tar-reat huwa għal kollox differenti minn dak kontravenzjonali tal-inkonvenjent ravviżat taħt il-Kap 9.

Is-Supretendent qatt ma ta tali ordni lill-appellant. Lanqas ma hemm prova fil-proċess li sar rapport mis-Supretendent lill-Pulizija.

Rat is-sentenza preliminari tagħha tal-20 ta' Settembru, 2012.

Ikkonsidrat

L-ewwelnett din il-Qorti ma tiddisturbax id-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti jekk id-deċiżjoni tkun waħda li l-Ewwel Qorti setgħet raġonevolment u legalment tasal għaliha.

Il-Qorti għalhekk eżaminat ix-xhieda mill-ġdid.

Mix-xhieda ta' **Dr.Peter Micallef** jirriżulta li hu kien eżamina mara anzjana, Rita Cardona, fi Triq il-Wied ġewwa Ħal-Qormi li kienet qed tbati minn qtigħ ta' nifs u problemi fl-istonku tagħha. Kienet issofri wkoll minn tqagħqigħa persistenti u li wisq probabbli kellha x'taqsam ma' 'allergic smell.' Hija allegat li jista' jkun li dan kien ġej minn xi fumes li ken hemm fl-area. Hu kien ta xi mediċina biex tikkontrolla l-allerġija u imbagħad ma rahiex aktar. It-tieni ċertifikat kien ta' Sebastian Cardona li joqgħod fl-istess post u kien qed jilmenta minn uġigħ ta' spiss f'rasu. Kien qed jallegali l-uġigħ kien ikkawżat minn thinner fumes.

Pacifico Agius, health inspector, ippreżenta ċertifikat mediku ta' Sebastian Cardona u omm l-istess Sebastian Cardona. Huwa xehed li kellhom ilment li kein hemm xi rwejjaħ ħerġin minn garage numru 9 Pawlu Farrugia Street, fejn isir xi spray tal-għamara fit-30 t'Awwissu ta' din is-sena. Il-garage huwa maqsum fi tlieta fejn fit-tieni parti jingħata l-ispray, F'din il-kamra tal-ispray hemm panel kbir u running water u taħtu wkoll ħalli l-ispray jaqbad magħha ħalli jnaqqas. Barra minn hekk dan l-apparat għandu wkoll extraction bil-filters. L-ispray isir ġo din il-kamra u jibqa' ħiereġ għal barra. Dan l-apparat kollu kien tħaddem quddiem dan ix-xhud. Huwa kien mar darbtejn iżda ma kienx qed jaħdem fuq xogħol ta' spray.

Fil-kontro-eżami huwa qal li ma kienx xamm spray iżda ma kienx qed isir xogħol ta' spray. Is-sistema tidher li hija waħda tajba.

Fit-30 ta' Settembru 2008, xehed **Sebastian Cardona** li qal li l-imputati kellhom graxx ħdejhom fejn kienu jużaw it-thinner tal-għamara jiġifieri jissprejjaw l-għamara. Iċ-

ċumnija (li qegħda mal-bitħa tax-xhud) li tidher fir-ritratt kienet tal-imputati. Huwa qal li l-ispray kien dieħel għal għandu, thinner il-ħin kollu. L-istroja kienet ilha sejra. U r-rapport kienu għamlu fit-30 t'Awwissu tas-sena 2007. Kienet għadha għaddejja sal-jum ta' qabel. Lilu kienet qed taqtgħlu nifsu u tistordih. Lil ommu kienet qed tistordiha.

Fil-kontro-eżami, huwa qal li kellu 47 sena u dejjem kien jgħid f'dak il-post. L-imputati kienu ilhom jaħdmu għal 27 sena. Qabel kienu jaħdmu bit-tajjara. Issa kien ilu jirrapporta madwar 17-il sena. Missieru kien ilu mejjet xi erba' jew ħames snin u kienu diġa' bdew jirrappurtaw. Biss dawn kienu l-ewwel proċeduri. Kienu bdew il-proċeduri qabel iżda ma setgħux ikomplu għax missierhom miet. Huwa nnega li bdew ir-rapporti meta l-imputati kienu rrapurtawh li kien qed jaħdem bla permess. Issa kienu ilhom bil-kwistjonijiet. Xehed ukoll li wkoll li kienu ftehmu fl-għassa biex jieqfu l-proċeduri x-xogħol xorta kompla. Kienu ftehmu iżda bil-kondizzjoni li ma tidħolx riħa għandu. Għalih kien għalxejn li jara s-sistema.

Fid-9 ta' Novembru 2010 xehed l-enġinier **John Muscat**. Huwa qal li kienu ġagħlu lill-appellanti jisprejjaw fil-preżenza tagħhom u marru fuq il-psot ta' Cardona u ma xammew xejn. Huwa kien irrakkommanda lil-ispray isir fl-ispraying booth u li ċ-ċumnija togħla bi tliet metri. Jekk ikun hemm abbuż, jiġifieri l-ispray ma jsirx fil-booth, ir-riħa toħroġ. Jekk l-ilma ma jinbidilx, torħoġ ir-riħa. Jekk l-ilma ma jassorbix spray għax ikun maħmuġ, l-ispray ser joħroġ miċ-ċumnija. (fol 47). Iċ-ċumnija togħla jekk is-sistema tal-filtering ma tinżammx sew. (fol 47).

Fir-relazzjoni tiegħu, l-espert maħtur mill-Qorti, waqt li għamel sitt rakkomandazzjonijiet (a fol 57), a fol 56 jgħid hekk:

'Il-fatt ma rnexxilniex inxommu xejn waqt li kien għaddej l-ispray, jindika li dan *forsi* jiġri meta l-aħwa Grima ma żammux mal-proċedura kollha murija lilhom jew ma kinux bidlu l-filtru spiss biżżejjed.'

Is-sitt rakkomandazzjoni tgħid hekk:

‘Nirrakkomanda li ċ-ċumnija għandha togħla mill-inqas tliet metri oħra ħa tkun għolja ftit aktar minn tliet metri mill-ogħla parti fuq it-terrazzin ta’ Cardona.’

Xhieda Difiża

Xehed l-imputat **Michael Galea** li qal li waqt li jisprejjaw jużaw l-apparat li għandhom. Huma jibdlu l-filters darba f’xahar. Mistoqsi mill-Qorti dwar kemm-il darba jibdlu l-filter, huwa qal darba kull tmint ijiem. Imbagħad qal iġibu filter ġdid wara xahar. (fol 61). Barra milli kellhom xi jgħidu mal-kwerelant, huma qatt ma kellhom xi nkwiet ma’ ħadd ieħor. Huwa xehed li l-kwistjoni kienet inqalgħet fuq vann li kienu jipparkjaw quddiem il-bieb. Is-sistema kienet installata 13-il sena ilu u kienet swiet Lm3,500.

Fil-kontro-eżami huwa xehed li dejjem kienu jużaw l-ispray u t-tajjar. L-ispray booth ġieli jagħmlu ġimgħa ma jużawhiex u mhux dejjem kienu jżommu records ta’ meta kienu jużaw l-ispray iżda kellhom records ta’ meta kienu jbiddlu l-filter. Kineu jbiddlu l-filter darba f’xahar u jnaddfuh darba fil-ġimgħa.

Xehed ukoll l-imputat **John Grima** li qal li la l-espert qal li m’hemmx irwejjaħ, allura ma ‘jaħsibx’ li hemm għalfejn jagħmluha. Jekk issir ikollu jagħmel vent u dan l-aħħar darba qatugħhulhom għalkemm il-vent kien mal-ħajt tagħhom (fol 66).

Fil-kontro-eżami x-xhud qal li l-espert kien qalilhom biex jgħollu naqra ċ-ċumnija u ma qalilhomx biex jgħollu ċ-ċumnija bilfors. (fol 68)

Xehed ukoll **Malcolm Micallef** li qal li kien preżenti waqt l-aċċess u li n-naħa ta’ fuq tal-post ta’ Sebastian Cardona mhux abitat. Meta kien hemm hu ma xammx riħa waqt li kien qed isir l-ispray. Jekk l-ilma ma tbiddlux regoalri, tgħaddi xi ftit riħa.

Sebastian Cardona riprodott (fol 69)

Fit-22 ta' Marzu, 2011, reġa' xehed Sebastian Cardona li kien mistoqsi mill-Qorti jekk kienx xamm ir-riħa minn meta mar l-espert. Huwa qal li kien xamm ir-riħa fid-disgħa ta' Marzu. Kien xamm ir-riħa f'xi ġranet oħra. Iċ-ċumnija kienet għadha tal-istess livell. Huwa kien xamm ir-riħa meta ħareġ fil-bitħa. Ommu toqgħod l-istess post u għandha 86 sena. Din tbati min-nifs. Huwa jxomm ir-riħa anke mis-Sibt sal-Ħadd għax donnha tibqa' hemm.

Ikkonsidrat

Il-Konsiderazzjoni ewlenija ta' din il-Qorti hiaj dwar l-analiżi maħgmula mid-difiża tal-artikolu 20(1)(a) tal-Kap 465.

Dan l-artikolu jgħid hekk:

'Is-Supretendent jista' jordna għall-finijiet ta' dan l-Att li xi oġġett, ħaġa jew sustanza li takkaġuna theddid għas-saħħa pubblika:

(a) ma tiġix importata, manifattura, mibjugħa, użata, maħżuna jew trasportata jew tintmess b'kull mod li jkun;

(b) għandu jsir minnu jew minnha skont kull ordni li huwa jista' jimponi.

(2) Min ma jħarisx ordni tas-Supretendent taħt is-Subartikolu (1) ikun ħati ta' reat.

Id-difiża korrettement issottomettiet li hemm erba' elementi f'dan l-artikolu:

(i) Li s–Supretendent tas-Saħħa jkun ta ordni qabel jinbdew il-proċeduri kriminali lill-persuna akkużata sabiex jieqaf tuża dik is-sustanza li fil-fehma tiegħu tikkaġuna theddida għas-saħħa pubblika;

(ii) Li l-persuna konċernata ma tkunx obdiet din l-ordni;

(iii) Li jkun sar rapport mis-Supretendent lill-Pulizija Esekuttiva għax l-ordni ma tkunx obduta;

(iv) Li l-persuna akkużata tkun filfatt użat sustanza li tikkaġuna theddida għas-saħħa pubblika.

Jidher li l-Prosekuzzjoni għażlet biex timxi ma' dan il-Kap meta għamlet l-imputazzjoni għaliex saħansitra indikat dan l-artikolu fuq iċ-ċitazzjoni u użat Prosekuzzjoni differenti.

Iżda jekk għażlet li timxi ma' dan il-Kap, allura riedet issegwi l-proċedura li jistipula dan il-Kap.

Il-Qorti għarblet ix-xhieda kollha u d-dokumenti kollha li hemm fil-proċess iżda kopja ta' ordni maħruġa mis-Supretendent tas-Saħħa ma sabitx.

Din l-ordni trid tirriżulta b'xi mod għaliex hija hekk meħtieġa mill-artikolu 20 tal-Kap 465. Hija meħtieġa kemm ritwalment kif ukoll biex l-imputat ikun jaf x'fiha din l-ordni u jekk l-għemil tiegħu b'xi mod kisirx din l-ordni.

Prattikament mingħajr din l-ordni, wieħed mill-elementi ewlenin tal-artikolu 20 tal-Kap 465 ikun nieqes u l-Qorti tista' tieqaf hawn.

Iżda l-Qorti xorta ser teżamina l-mertu.

Għal din il-Qorti mhux biżżejjed għas-sejbien ta' ħtija ċertifikat ta' tabib *ex parte* li sempliċiment iniżżel x'qalulu l-partijiet. Fi ftit kliem il-kawża tal-mard ma ntrabtitx b'mod xjentifiku mal-allegati rwejjaħ iżda biss ma' fehma espressa minn min jista' jitqies bħala 'l-kwerelant'.

It-tieni, meta mar l-espert tal-Qorti fuq il-post u saru t-testijiet, ma nxtammew ebda rwejjaħ għajr minn min għamel ir-rapport. Din hija sitwazzjoni naqra stramba kif fl-istess ħin min ixomm ir-riħa u min ma jxommhiex.

It-tielet, mill-proċess hemm provi li ż-żewġ imputati ħadu ħsieb jarmaw makkinarju sabiex ma jkunx hemm perikolu

mill-irwejjaħ kemm għalihom kif ukoll għal ħadd ieħor. Dan ilhom li għamluh żmien u dejjem ħadmu l-lostru kemm bit-tajjara kif ukoll bl-ispray.

Ir-raba' l-espert jgħid li *fors*i nxtammew l-irwejjaħ meta l-imputati ma segwewx fid-dettal il-proċeduri kollha marbuta mal-makkinarju biex ikunu evitati l-irwejjaħ. Iżda hawn qegħdin fil-kamp penali u ma nistgħux noqogħdu fuq il-'forsi'. U, fuq kollox, dejjem irridu nkunu nafu dan il-'forsi' **meta seħħ**. Ta' min iżid ukoll li meta reġa' xehed Sebastian Cardona, huwa semma' data li lanqas biss taqa' fil-parametri tad-data mogħtija fl-imputazzjoni.

Għalhekk il-Qorti qed tikkonkludi li l-appellanti ma jistgħux jinstabu ħatja taħt l-artikolu indikat mill-Prosekuzzjoni.

M'hemmx artikoli alternattivi taħt l-istess Kap jew taħt ir-regolamenti tiegħu li fihom tinkwadra ruħha l-imputazzjoni li wara kollox, bħalma diġa' ntqal, lanqas ġiet ippruvata fil-mertu.

L-istess kumment jgħodd għal xi artikolu ta' xi Liġi oħra li jista' lingwistikament ikun aktar addattat għal dak li kellha f'moħħha l-Prosekuzzjoni ġaladarba l-imputazzjoni ma kenitx ippruvata 'l hemm minn kull dubju raġjonevoli.

Konklużjoni

Għaldaqstant il-Qorti qed tirrevoka u tħassar is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-ismijiet premessi fid-19 ta' Lulju 2011 u qed tillibera lill-imputati mill-imputazzjoni u minn kull ħtija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------